



Temastrategi for bibliotekutvikling 2022-2025

VIKEN, DESEMBER 2021



Tittel: Temastrategi for bibliotekutvikling 2022-2025

Type dokument: temastrategi

Eier/virksomhet: Viken fylkeskommune

Forfatter: Heidi Hovemoen

Første gang opprettet: 20.08.2021

Sist oppdatert/versjoner: 11.10.2021

Vedtatt av: Fylkestinget

Dato vedtatt: 16.12.2021

Saksnummer: PS 164/2021

Innhold

1 Forord	3
2 Innledning.....	4
2.1 Føringer	4
2.2 Avgrensninger og sammenhenger.....	5
2.3 Målgruppe og ansvar	5
3 Visjon, mål og strategi	6
3.1 Visjon	6
3.2 Mål for bibliotekutvikling	6
3.3 Strategi for bibliotekutvikling	6
3.4 Prioriteringer	9
4 Situasjonsbeskrivelse, utfordringer og muligheter.....	11
4.1 Fakta om fylkesbiblioteket	11
4.1.1 Fylkeskommunens virkemiddelapparat.....	12
4.2 Bibliotekene i Viken	13
4.3 Utfordringer og muligheter	15
5 Overordnet mål og målstruktur.....	17
5.1 Bærekraftsmålene og Viken	17
5.2 Fem langsiktige utviklingsmål for Viken	17
5.3 Seks innsatsområder for bærekraftig utvikling i Viken.....	18
5.4 Nasjonale kulturpolitiske mål	19
5.5 Nasjonale bibliotekpolitiske mål.....	19
6 Handlingsplan og tiltak	20
7 Bærekraftvurderinger.....	20
8 Publisering og offentliggjøring.....	21
9 Litteraturliste	22

1 Forord

Viken er et stort fylke med et mangfold av biblioteker. Bibliotekene er kulturarenaer, kunnskapsarenaer og møteplasser for innbyggerne våre. Bibliotekene er tuftet på det demokratiske prinsippet om at alle skal ha likeverdig og gratis tilgang til informasjon og kunnskap. Slik støtter de opp om og utvikler demokratiet. En forutsetning for et opplyst demokrati er en lesende befolkning som er i stand til å tolke, vurdere og forstå et budskap. Her står bibliotekene i en særstilling.

Drift og utvikling av folkebibliotek er en lovpålagt oppgave, regulert gjennom folkebibliotekloven. Det er kommunens ansvar å gi et bibliotektilbud til sine innbyggere. Drift og utvikling av skolebibliotek er regulert gjennom forskrift til opplæringsloven, mens fag- og forskningsbibliotekene er en del av universitets- eller høyskoletilbudet. Fylkeskommunen har ansvar for regional bibliotekutvikling og regionale bibliotekoppgaver, og som skoleeier har fylkeskommunen også et overordnet ansvar for utvikling av skolebibliotekene i den videregående skolen.

Temastrategi for bibliotekutvikling er et viktig styringsverktøy for hvordan Viken fylkeskommune skal fylle sin rolle og ansvar i dette arbeidet.

I Viken er det definert langsiktige utviklingsmål og innsatsområder for en bærekraftig utvikling av samfunnet. Klima og miljø, folkehelse og samarbeid skal veie tungt i alt utviklingsarbeid framover. Viken fylkeskommune legger til grunn at bibliotekene er sentrale bidragsyttere for å nå utviklingsmålene. I skjæringspunktet mellom kultur, utdanning og livslang læring, folkehelse og sosialt arbeid vil utvikling av bibliotek være et viktig bidrag på veien til et mer inkluderende, demokratisk og bærekraftig Viken-samfunn.

Fylkesråd for kultur og mangfold, Tonje Kristensen

2 Innledning

Hensikten med en temastrategi for bibliotekutvikling er å gi retning til fylkesbibliotekets arbeid for inkluderende, fremtidsrettet og bærekraftig regional bibliotekutvikling. Strategien skal også vise hva Viken fylkeskommune kan gjøre for å styrke dette arbeidet.

Temastrategi for bibliotekutvikling bygger på planverk fra de tidligere fylkeskommunene Akershus (Akershus fylkeskommune, 2016), Buskerud (Buskerud fylkeskommune, 2015) og Østfold (Østfold fylkeskommune, 2018). Strategien skal bidra til å harmonisere og prioritere fylkeskommunens virkemidler i de neste årene som del av den helhetlige politikken i Viken. Gjennom å peke ut retning og prioritere skal strategien vise hvilket ambisjonsnivå og relevans Viken fylkeskommune har for bibliotekutviklingen i fylket.

Strategien forholder seg til gjeldende relevante planer og strategier i fylkeskommunen og vedtas for perioden 2022 til 2025. Strategien vil bli vurdert rullert når nye regionale planer vedtas.

Strategien skal bidra til at

- Viken fylkeskommune ivaretar sine lovpålagte oppgaver for regional bibliotekutvikling
- Viken fylkeskommune er en relevant og tydelig samarbeidspartner for bibliotekutvikling lokalt og nasjonalt
- bibliotekpolitikken støtter opp om de langsiktige utviklingsmålene for Viken-samfunnet
- bibliotekene i Viken imøtekommer ønsker og behov hos innbyggere og i lokalsamfunn

2.1 Føringer

De viktigste føringene for strategien er

- fylkeskommunens lovpålagte oppgaver for regional bibliotekutvikling, jmfør Folkebibliotekloven (1985, § 6)
- Regional planstrategi (Viken fylkeskommune, 2020a) og utkast til planprogram for Viken fylkeskommune (Viken fylkeskommune, 2021c)
- FNs bærekraftsmål (FN-sambandet, 2021)
- gjeldende regional plan for kultur Østfold (Østfold fylkeskommune, 2018)

Andre viktige føringer er

- Nasjonal bibliotekstrategi for 2020-2023 (Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, 2019)
- Vi i Viken. Kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig framtid (Viken fylkeskommune, 2019) samt relevante styringsdokumenter og strategier
- økonomiske rammer gitt gjennom budsjett og økonomiplan for Viken fylkeskommune (Viken fylkeskommune, 2020b)

2.2 Avgrensninger og sammenhenger

Temastrategi for bibliotekutvikling 2022-2025 er utviklet parallelt med Temastrategi for kunst og kultur og Temastrategi for frivillighet. Strategiene utfyller hverandre og har delvis overlappende mål. For at innbyggernes beste skal stå i sentrum, må strategiene svare for hvert sitt mandat og samtidig sees i sammenheng.

Bibliotekenes rolle på kunst- og kulturfeltet er sammensatt. De er både en arena og en vesentlig aktør, og de samarbeider med både frivillige og profesjonelle. Bibliotekene som arenaer for frivillighet er omtalt i kapittel 4.3.

Flere av fylkeskommunens tidligere vedtatte strategier er viktige for denne strategien: Innovasjonsstrategi 2021-2024 (Viken fylkeskommune, 2021d), Digitaliseringsstrategi 2021-2024 (Viken fylkeskommune, 2021b) og Anskaffelsesstrategi 2021-2024 (Viken fylkeskommune, 2021a). Kommende Temastrategi for mangfold, universell utforming og integrering vil også være relevant.

2.3 Målgruppe og ansvar

Denne temastrategien omfatter fylkesbibliotekets arbeid og retter seg mot alle som er interessert i bibliotek.

Viken fylkesbibliotek har det overordnede ansvaret for å ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling. Fylkeskommunen har også et overordnet ansvar for utvikling og drift av skolebibliotekene i videregående skole, og dette ansvaret ligger hos Rådsområde utdanning og kompetanse. Utvikling av folke- og grunnskolebibliotek er kommunenes ansvar, mens Nasjonalbiblioteket har ansvaret for utvikling og drift av fellestjenester og infrastruktur for alle bibliotek.

Strategien må sees i lys av lokal og nasjonal bibliotekutvikling, og at bibliotekene er ledd i et samhandlende, nasjonalt biblioteksystem.

3 Visjon, mål og strategi

Fylkeskommunens lovpålagte ansvar for å ivareta regional bibliotekutvikling er vesentlig for utforming av visjon, mål og strategier.

3.1 Visjon

Bibliotekene i Viken viser vei

Viken fylkeskommunes visjon for bibliotekutvikling bygger på fylkeskommunens overordnede visjon, Viken viser vei. Den skal uttrykke et høyt ambisjonsnivå på vegne av bibliotekene i Viken.

3.2 Mål for bibliotekutvikling

Fire mål sammenfatter fylkeskommunens prioriteringer for bibliotekutvikling i perioden 2022-2025:

- Bibliotekene i Viken skaper flere og bedre lesere
- Bibliotekene i Viken bidrar til at flere lærer hele livet
- Bibliotekene i Viken fremmer likeverd, fellesskap og folkehelse
- Bibliotekene i Viken deltar i bærekraftig utvikling av samfunnet

3.3 Strategi for bibliotekutvikling

En bærekraftig utvikling tilfredsstillers dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov. Dette beskrives nærmere i kapittel 5.

Målene for bibliotekutvikling er gitt for perioden 2022-2025. For å nå målene, følges hvert mål av flere strategier. Både mål og strategier prioriterer barn og unge, bærekraft og formidlings- og informasjonskompetanse. Prioriteringene baserer seg på FNs bærekraftsmål, fylkeskommunens innsatsområder og utviklingsmål, Nasjonal bibliotekstrategi og identifiserte utfordringer og muligheter for bibliotekene i Viken.



Bibliotekene i Viken skaper flere og bedre lesere

Viken fylkeskommune skal

- bidra til at barn og unge har god tilgang til litteratur
- prioritere formidlingskompetanse rettet mot barn og unge
- utvikle felles verktøy for litteraturformidling som skaper leselyst

Innsatsområder for bærekraftig utvikling - relevante delmål fra Regional planstrategi

1. Livskvalitet, velferd og like muligheter

1.8: I Viken har alle tilgang til relevant utdanningstilbud og kompetanseutvikling som svarer til den enkeltes, samfunnets og næringslivets behov.

2. Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

2.2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.



Bibliotekene i Viken bidrar til at flere lærer hele livet

Viken fylkeskommune skal

- utvikle og støtte litteratur- og kulturformidling i bibliotekene
- bidra til at bibliotekene stimulerer innbyggerne til kritisk tenkning og kunnskapsdeling
- bidra til at det blir utarbeidet en utviklingsplan for bibliotek i videregående skole, som forsterker bibliotekenes rolle som pedagogisk læringsarena
- bidra til økt samarbeid mellom folkebibliotek og bibliotek i skole og høyere utdanning

Innsatsområder for bærekraftig utvikling - relevante delmål fra Regional planstrategi

1. Livskvalitet, velferd og like muligheter

1.8: I Viken har alle tilgang til relevant utdanningstilbud og kompetanseutvikling som svarer til den enkeltes, samfunnets og næringslivets behov.

2. Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

2. 2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.



Bibliotekene i Viken fremmer likeverd, fellesskap og folkehelse

Viken fylkeskommune skal

- bidra til mangfoldige kulturelle opplevelser for barn i barnehagealder
- bidra til at bibliotekene stimulerer innbyggerne til aktiv samfunnsdeltakelse
- være pådriver for åpen tilgang til litteratur, kunnskap og forskning
- bidra til at bibliotekene hever digital kompetanse hos innbyggere
- fremme mangfold, likestilling og inkludering i utviklingsprosjekter

Innsatsområde for bærekraftig utvikling - relevante delmål fra Regional planstrategi

1. Livskvalitet, velferd og like muligheter

- 1. 4: I Viken har alle tilgang til å oppleve og utøve kunst og kultur, og å delta i idrett, friluftsliv og frivillighet.
- 1. 9: I Viken har vi god integrering og et mangfold i befolkningen, som bidrar til et rikt og inkluderende samfunn
- 1.10: I Viken er det lagt til rette for økt livskvalitet, mestring og trivsel for alle, uansett bakgrunn og forutsetninger
- 1. 14: I Viken har vi ikke toleranse for undertrykkelse, vold, hets, mobbing, rasisme og diskriminering.



Bibliotekene i Viken deltar i bærekraftig utvikling av samfunnet

Viken fylkeskommune skal

- bidra til at bibliotekene er uavhengige møteplasser som styrker lokaldemokratiet
- styrke biblioteket som samskaper og utvikler i lokalsamfunnet
- videreutvikle delingskulturen i bibliotekene
- stimulere til samarbeid mellom kommuner, frivillighet og andre relevante aktører
- prioritere strategiske, innovative og bærekraftige anskaffelser

Innsatsområder for bærekraftig utvikling - relevante delmål fra Regional planstrategi

1. Livskvalitet, velferd og like muligheter

- 1. 6: I Viken er både fysiske og digitale møteplasser og tjenester universelt utformet, og alle har like muligheter til aktiv deltagelse i samfunnslivet.
- 1.11: I Viken har vi inkluderende og gode bomiljøer med tilgang til friluftsområder og aktivitetsmuligheter tilpasset ulike aldersgrupper og funksjonsnivå.

1.13: I Viken tar vi vare på historie, og styrker gamle og nye tradisjoner og lokal identitet.

2. Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.

2.7: I Viken har næringslivet og befolkningen god tilgang til digital infrastruktur.

4. Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

4.4: For å bidra til det globale lavutslippssamfunnet innen 2050, er Viken et foregangsfylke for sirkulærøkonomi, med gjenbruk, gjenvinning og miljøvennlig ressursutnyttelse.

4.5: I Viken er forbruket redusert og klimafotavtrykket på varer og tjenester er minsket.

5. Helhetlig by- og stedsutvikling

5.1: I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.

5.6: I Viken er kunst, kultur, tradisjoner, matproduksjon og kulturminner ressurser i steds- og næringsutvikling.

5.7: I Viken er kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet, organisasjons og næringsliv og engasjerte innbyggere viktige drivere i stedsutviklingen.

3.4 Prioriteringer

Som nevnt i innledningen til kapittel 3.3, vil fylkesbiblioteket i strategiperioden prioritere barn og unge, bærekraft og formidlings- og informasjonskompetanse. Her følger en utdyping av hva som vil bli vektlagt.

Barn og unge

Barn og unge er en prioritert målgruppe i fylkeskommunens strategi for bibliotekutvikling, slik de også er i de fleste kommunene i Viken (Folkebibliotekene i Viken, 2021). Folkehelseprofiler fra tidligere Akershus, Buskerud og Østfold viser at «å vokse opp i et nabolag og lokalsamfunn preget av fellesskap, sosial samhandling og varierte fritidsaktiviteter fremmer trivsel og helse blant barn og unge» (Viken fylkeskommune, 2019). Bibliotekene støtter opp om folkehelsen ved å være inkluderende, frivillige møteplasser der barn og unge sammen kan oppleve, oppdage, delta og skape.

Betydningen av å satse på barn og unge som lesere er beskrevet i kapittel 4.3. Dette arbeidet starter med språkstimulerende opplevelser for de yngste barna, gjerne som et samarbeid mellom bibliotek, barnehager og helsestasjoner. Leseopplæringen er skolens ansvar, men både skole- og folkebibliotekene er avgjørende for å inspirere barn og unge til lystlesing som skaper gode lesere. Kunnskapsløftet understreker at lesing er en grunnleggende ferdighet som skal være integrert i opplæringen i alle fag i skolen (Utdannings- og forskningsdepartementet, u.å.). Gode skolebibliotek er en forutsetning for å lykkes i dette, og Opplæringsloven (1998, §9-2) legger føringer for elevenes bibliotektilbud i skoletiden. Viken fylkesbibliotek vil jobbe for at de ulike bibliotektilbudene utfyller hverandre, og at barn og unge har god tilgang på litteratur. Viktig blir også formidling av litteraturen, som beskrevet under i avsnittet om formidlings- og informasjonskompetanse.

Stortinget har gitt kultursektoren et særlig ansvar for å legge til rette for barn og unge, både som mottakere, deltakere og aktører (Meld. St. 18, 2020-2021). Dette innebærer å anerkjenne de kulturuttrykkene som barn og unge er opptatt av. Ungdom ønsker et bredt kulturtilbud hvor spesielt datakultur blir trukket frem (Andersson & Botnen, 2021). Bibliotekene blir også pekt på som viktige arenaer for formidling av dataspill i strategien Spillerom (Kulturdepartementet, 2019).

Viken fylkesbibliotek vil derfor samarbeide med bibliotek og andre aktuelle aktører for å inkludere datakultur i satsingen på barn og unge.

Ungdommer etterlyser tilgang til bibliotekenes tjenester på egne premisser (Andersson & Botnen, 2021). Fylkesbiblioteket vil svare på dette ved å styrke biblioteket som samskaper og utvikler i lokalsamfunnet, og gi bibliotekene kompetanse for å utvikle biblioteket og tjenestene sammen med innbyggerne. Samskaping er et viktig prinsipp for å lykkes med å skape relevante bibliotekstjenester, ikke minst i møte med barn og unge.

Bærekraftige bibliotek

Fylkeskommunen skal arbeide for en livskraftig region, fremme en balansert og bærekraftig utvikling i by og bygd, og motvirke sosiale forskjeller. Det innebærer å ta vare på og styrke menneskene, mangfoldet, naturen, arbeidslivet og demokratiet. Fylkesbibliotekets oppgave blir å synliggjøre og styrke bibliotekenes rolle som relevante samfunnsaktører i dette arbeidet.

Demokratisk og likeverdig tilgang til kunnskap og forskning er et viktig virkemiddel for å minske ulikhet. Det er et mål at all forskning er åpen, som betyr at alle innbyggere umiddelbart har gratis og fri tilgang til resultater fra offentlig finansiert forskning (Meld. St. 30 (2019-2020, s. 90; Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning, 2021). I tråd med Nasjonal bibliotekstrategi, er det et mål at bibliotekene skal formidle forskningen og være en kunnskapsarena for befolkningen (Kulturdepartementet & Kunnskapsdepartementet, 2019). Fylkesbiblioteket vil derfor prioritere formidlingskompetanse på åpen forskning.

Folkebibliotekene er uavhengige møteplasser der innbyggerne treffes på lik linje og eksponeres for andre verdier enn sine egne. Slik styrker bibliotekene deltakelse og lokaldemokrati. Fylkesbiblioteket vil stimulere til samskaping og samarbeid mellom kommuner, frivillighet, næringsliv og andre relevante aktører.

Fylkeskommunen ser også bibliotekene som en viktig bidragsyter til et integrert samfunn. Bibliotekansatte i Viken har etterspurt kompetanseheving på integreringstiltak (Folkebibliotekene i Viken, 2021). Prioritering av nettverksarbeid, kompetanseheving, utvikling og samordning står sentralt i dette arbeidet.

Universell utforming omfatter mye. Omgivelser og tjenester skal formes slik at de tar hensyn til brukermangfoldet. Universell utforming er lovpålagt i mange kontekster, også for bibliotek og da også for digitale tjenester (Berget, 2021). Fylkesbiblioteket vil prioritere å ivareta mangfold og inkludering i alle våre utviklingsprosjekter, og vi vil fortsette å tilby rådgivning rundt utviklingen av nye bibliotekrom. Dette er viktig for å sikre universell utforming, som er et sentralt bidrag til et inkluderende samfunn.

Bibliotekenes tilbud og tjenester hviler på en sterk delingskultur. Gjennom utlån av bøker og medier i alle formater, og i noen tilfeller utstyr, støtter bibliotekene opp om mangfold, inkludering og bærekraft. Verksteder som kombinerer utlån og kunnskapsdeling, for eksempel innen reparasjon og redesign, inspirerer til gjenbruk.

Formidlings- og informasjonskompetanse

Fylkesbiblioteket bidrar med egen mediesamling i lånesamarbeidet i Viken. I tillegg bidrar fylkesbiblioteket med innkjøp av digitalt innhold og plattformer til innbyggerne. Formidlingskompetanse i bibliotekene knyttet til både fysiske og digitale samlinger vil bli prioritert i strategiperioden.

Innbyggerne har et behov for å styrke sine digitale ferdigheter: «6 av 10 opplever i stor eller i noen grad et behov i dagliglivet for å styrke sine digitale ferdigheter» (Kompetanse Norge, 2021). En digital samling kan være vanskelig tilgjengelig for innbyggere som ikke har god nok digital kompetanse. Digitale ferdigheter er en forutsetning for å delta i samfunnet, og derfor vil fylkesbiblioteket prioritere økt kompetanse på veiledning og formidling av digitale tjenester. Dette er også i tråd med hva bibliotekansatte har uttrykt at de ønsker mer kompetanse på (Andersson & Botnen, 2021; Folkebibliotekene i Viken, 2021).

Informasjonskompetanse og evne til kritisk tenkning er viktigere enn noen gang, både for utdanning og for å delta aktivt i samfunnet. Informasjonskompetanse er knyttet til evnen til å innhente, vurdere og bruke informasjon (Skolebibliotek.no, u.å.) og krever relevant kunnskapsformidling.

Fylkesbiblioteket satser i denne perioden spesielt på kompetansehevende tiltak som styrker formidling til barn og unge. Med solide kunnskaper om både litteratur og lesere, kan bibliotekansatte sørge for at rett bok finner rett leser. Kompetanse på formidling og veiledning i informasjonskompetanse og kritisk tenkning er også en viktig del av kompetanseutviklingen for bibliotekansatte.

4 Situasjonsbeskrivelse, utfordringer og muligheter

Valgte mål, strategier og satsinger beskrevet i kapittel 3, bygger på situasjonsbeskrivelsen. Situasjonsbeskrivelsen identifiserer utfordringer og muligheter som igjen gir grunnlag for fylkeskommunens prioriteringer.

4.1 Fakta om fylkesbiblioteket

Viken fylkesbibliotek er en avdeling i rådsområde kultur og mangfold og består av to seksjoner, aktiv formidling og bibliotek og samfunn. Viken fylkesbibliotek er Norges største fylkesbibliotek, med 28 ansatte som har kontorer i Drammen, i Fredrikstad og på Kjeller i Lillestrøm.

Fylkesbibliotekets arbeidsområde - Viken har

- 1,2 millioner innbyggere (2021)
- 51 kommuner (2021)
- 91 folkebibliotekavdelinger (inkludert fengselsbibliotek) med 485 ansatte (2020)
- 544 grunnskoler med 156 000 elever (2020/2021)
- 58 fylkeskommunale VGS (totalt 79 inkludert private) med 44 000 elever (2021)
- 1238 barnehager med 63 766 barn (2020)
- 6 universitetsavdelinger (2021)

- 4 høgskoleavdelinger (2021)
- 31 fagbibliotek (fra medisinske bibliotek, diverse instituttbibliotek og små private fagbibliotek) (2021)

Fylkesbiblioteket har en regional rolle som utvikler av bibliotekfaglige nettverk, tjenester og kompetanse. Utviklingsarbeidet har et stort spenn, fra arbeidsmetodikker, prosjektarbeid, prosjektstøtte, å etablere og opprette kontakt mellom bibliotekene, og mellom bibliotek og andre aktører (Andersson & Botnen, 2021). Fylkesbibliotekets rolle skal følge opp kommunelovens formål om å “legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan yte tjenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne” (Kommuneloven, 1992). Fylkesbiblioteket er en faglig pådriver inn mot Nasjonalbiblioteket og myndigheter.

4.1.1 Fylkeskommunens virkemiddelapparat

Fylkeskommunens virkemiddelapparat består av fire hovedkategorier og noen av fylkesbibliotekets arbeidsområder omtales under. De ansatte er fylkesbibliotekets viktigste ressurs for arbeid med bibliotekutvikling i fylket.

Forskning, utvikling og innovasjonsmidler

Fylkesbiblioteket arbeider kunnskapsbasert for å oppnå best effekt av fylkeskommunens ressurser og satsinger. Gjennom prosjektutvikling, ofte i samarbeid med folkebibliotek og andre fylkesbibliotek, samler fylkesbiblioteket erfaringer og kunnskap som bidrar til bibliotekutviklingen i fylket.

Fylkesbiblioteket har ikke egne utviklingsmidler til bibliotekene i fylket. Slike midler må bibliotekene søke hos andre aktører, blant annet Nasjonalbiblioteket, Fritt Ord, og Kulturrådet. Eksempler på bibliotekprosjekter er utprøving av nye formidlingsmetoder, lesekampanjer, utvikling av kurs for bibliotekansatte og innovative anskaffelser.

For å utvikle gode bibliotekstjenester i Viken er det viktig for fylkesbiblioteket å samhandle med andre avdelinger og rådsområder i fylkeskommunen.

Mobiliserende og informative virkemidler

Fylkesbiblioteket skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og bidra til bedre ressursutnyttelse i fylket. Derfor samordner fylkesbiblioteket flere tilbud og tjenester for bibliotekene. Innbyggerne tilbys relevante bibliotekstjenester på tvers av kommunegrensene, blant annet flere digitale tilbud.

Fylkesbiblioteket skal

- legge til rette for økt kompetanse og erfaringsdeling blant bibliotekansatte på relevante fagområder
- veilede og gi råd innenfor en rekke fagområder
- utvikle felles kampanjer for flere av bibliotekenes tjenester
- tilby flere tjenester direkte til skoler, institusjoner og innbyggere i Viken. Noen av tjenestene er ment som et supplement til bibliotekenes egne tjenester for å utjevne forskjeller i tilbudet i kommunene

- tilby medier fra egen samling, tjenester fra bibliotekbussen, teaterforestillinger for barn i barnehagealder, litteraturmøter gjennom DKS, musikkjenester og annet

Økonomiske virkemidler

Fylkesbiblioteket leder og deltar i samarbeidsprosjekter med bibliotek i Viken og andre fylkesbibliotek. Fylkeskommunen samarbeider med bibliotekene om felles avtaler og innkjøp. Fylkesbiblioteket bidrar også med midler til innkjøp av plattformer og medier til Vikens digitale tjenester.

Juridiske og styrende virkemidler

I økonomiplanen til Viken fylkeskommune heter det blant annet at “utvikling av bibliotek bidrar til å styrke demokratiet” (Viken fylkeskommune, 2020b). Fylkesbibliotekets arbeid med dette kommer til uttrykk i målene i økonomiplan, handlingsprogram og virksomhetsplan.

4.2 Bibliotekene i Viken

Folkebibliotek

Det er store forskjeller mellom kommunene i Viken, både i innbyggertall, bostedsmønster og ressurser. For å gi innbyggerne i hele fylket gode tjenester, samarbeider folkebibliotekene blant annet om utlån av medier, digitale tjenester, veiledning, prosjekter og utvikling.

Det finnes flere typer folkebibliotek i fylket, i form av kombinasjonsbibliotek, samarbeid med innbyggertorg og utlåsløsninger som utstyrssentraler (BUA). Biblioteket som institusjon er i forandring og finner stadig nye former, med mer vekt på aktiv formidling, offentlig samtale og uavhengig debatt. Samtidig skal de fortsatt fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet.

Folkebibliotekene i Viken lånte ut 3 237 894 fysiske bøker i 2019, mens de lånte ut 2 503 008 i 2020. De hadde 5 142 451 besøkende i 2019, som var en del mer enn i 2020, hvor de hadde 3 055 679 besøk (Nasjonalbiblioteket, 2021).

Pandemien har gitt utfordringer med lavere utlånstall og besøk, stengte bibliotek eller reduserte tilbud og nye kommunikasjonsformer. Statistikk fra 2020 er naturlig nok ikke sammenlignbar med tidligere år.

Det som derimot har økt, er bruken av de digitale tjenestene. Økningen skyldes et betydelig tilskudd til innkjøp fra Nasjonalbiblioteket i 2020, større tilgang på titler og nye brukere. Antall e-utlån til barn og unge har vokst raskest, men andelen e-utlån er fortsatt høyest blant voksne. Utlånet har økt med 70 prosent for e-bøker og 240 prosent for e-lydbøker fra 2019.

For å kompensere for mangelen på tilbud under pandemien tilpasset bibliotekene seg og skapte digitale arrangementer. Nedgangen i fysiske arrangementer var på 66 prosent i 2020 sammenlignet med 2019.

Folkebibliotekene i Viken gjennomførte 457 digitale arrangementer i 2020. De gjennomførte 10 868 fysiske arrangementer for 293 226 deltakere i 2019, og 4 960 fysiske arrangementer for 108 323 deltakere i 2020 (Nasjonalbiblioteket, 2021).

Universitets- og høgskolebibliotek

Fylkesbiblioteket samarbeider med universitets- og høgskolebibliotek (UH-bibliotek). Samarbeidet er ikke like etablert som med folke- og fylkesbibliotek, men UH-bibliotek bidrar blant annet med foredrag og innlegg på fylkesbibliotekets kurs og seminarer. Det er i noen tilfeller formelt eller uformelt samarbeid mellom UH-bibliotek, folkebibliotek og bibliotek i videregående skole i kommunene. I tillegg er UH-bibliotekene viktige kunnskapsressurser for folke- og fylkesbibliotek. Et utviklingstrekk er at stadig flere innbyggere tar etter- og videreutdanning, og studenter i alle aldre bruker folkebibliotekene som studiested.

Bibliotek i videregående skole

Opplæringslova (1998, § 13) gir fylkeskommunen et ansvar for kvalitetsutvikling i opplæringsløpet. Skolebibliotek, som en pedagogisk læringsarena, er en viktig del av opplæringen. En utviklingsplan for bibliotek i videregående skoler og skoleledere, vil være et godt verktøy for å styrke skolebibliotekene som en god pedagogisk arena og sikre samhandlingen med fylkesbiblioteket.

Skolebibliotekene i videregående skole arbeider aktivt for å bidra til å gjøre elever studieforberedte til høgskole- og universitetsstudier. Potensialet for bredt samarbeid med UH-bibliotekene er derfor stor.

Grunnskolebibliotek

Det er lite direkte og formelt samarbeid mellom grunnskolebibliotekene og fylkesbiblioteket. Grunnskolebibliotekene er kommunenes ansvar. Fylkesbiblioteket tilbyr kompetansehevende tiltak til bibliotekansatte i grunnskolene og bistår Nasjonalbiblioteket i statistikkinnhenting fra skolebibliotekene.

Grunnskolene i Viken har et svært ulikt bibliotektilbud. Noen skoler har fulltidsansatte bibliotekarer og gode biblioteklokaler, med et kvalitativt godt tilbud både når det gjelder formidling og samlinger. Andre skoler mangler et eget bibliotektilbud og benytter seg i ulik grad av tjenester fra folkebibliotekene. Barn i grunnskolealder i Viken mottar derfor et svært ulikt bibliotektilbud.

Fengselsbibliotek

Fengselsbibliotekene fungerer som folkebibliotek for innsatte i norske fengsler. Nasjonalbiblioteket har det overordnede ansvaret for denne bibliotektilbudet og koordinerer samarbeid og nettverk (Folkebibliotekloven, 1985). Fylkesbiblioteket bistår i arbeidet. Fengselsbibliotekene gir innsatte et bredt tilbud, og er spesielt viktige for tilgang til kunnskaps- og studielitteratur. UH-bibliotekene er derfor viktige ressursbibliotek for fengselsbibliotekene.

4.3 utfordringer og muligheter

Viken er med sine 1,2 millioner innbyggere det største fylket i Norge, og her bor mer enn 23 % av innbyggerne i landet. Størrelsen og ulikhetene i fylket medfører både utfordringer og muligheter. Denne temastrategien viser hvordan fylkeskommunen søker å møte og løse noen av disse.

Viken er et nytt fylke

Viken fylkeskommune er i etableringsfasen, og skal ta med seg det beste fra hvert av de tre tidligere fylkene. Samtidig må arbeidsmåter og prioriteringer tilpasses nye rammer. Det blir viktig å finne en balanse mellom digital og fysisk samhandling, både internt og eksternt. Størrelsen på fylket er en utfordring, men gir også muligheter til å finne nye samarbeidspartnere på tvers av gamle fylkesgrenser. Ikke minst ligger det muligheter i digitale samhandlingsverktøy og deling av digitalt innhold.

Demografi

Viken har store demografiske forskjeller både innad i de tidligere fylkene, og fylkene seg imellom. Eksempler på dette er at andelen innbyggere som har fullført høyere utdanning er 28 prosent i tidligere Østfold, 32 prosent i tidligere Buskerud og 43 prosent tidligere Akershus. Omtrent 20 prosent av innbyggerne i Viken har innvandrerbakgrunn, med ulik språklig og kulturell tilhørighet og kompetanse (Viken fylkeskommune, 2019). Det er også store forskjeller i dagens bibliotektilbud (Andersson & Botnen, 2021; Folkebibliotekene i Viken, 2021).

Fylkeskommunen vil motvirke ulikhet i Viken gjennom å prioritere et likeverdig bibliotektilbud til alle innbyggere. Det er ikke et mål at alle innbyggere får et likt bibliotektilbud, men at tilbudet tilpasses ønsker og behov hos innbyggere og i lokalsamfunn. For å oppnå dette, kan bibliotekene legge til rette for samskaping lokalt. Bibliotekene er viktige for inkludering av nye innbyggere, og denne muligheten kan forsterkes gjennom å utvikle bibliotekene som møteplasser.

Lesekompetanse

Siden lesing er en av nøklene til å lykkes i både utdanning, arbeid og hverdagsliv, er det bekymringsfullt at lesekompetansen blant ungdom er blitt dårligere de siste årene (Jensen et al., 2019). Nettbasert lesing har økt, men færre unge leser bøker i fritiden, og de leser sjeldnere lange tekster. Med unntak av nettbaserte leseaktiviteter, er det fortsatt store forskjeller mellom gutter og jenter, i jentenes favør. Det er en tydelig sammenheng mellom leseprestasjoner og holdninger til lesing. En del av utfordringen er derfor at norske elevers holdninger til lesing er blant de minst positive i OECD (Roe, 2020).

Bibliotekene har en enestående mulighet til å svare på disse utfordringene. I likhet med skolen, møter de barn og unge gjennom hele oppveksten. De møter også voksne, som er viktige rollemodeller for yngre lesere. Mulighetsrommet ligger særlig i språkstimulerende tilbud til de yngste barna, god tilgang til litteratur og økt formidlings- og informasjonskompetanse blant bibliotekansatte. Gjensidig forpliktende samarbeid mellom bibliotek, skoler, barnehager, helsestasjoner og andre aktører er også avgjørende.

Kildekritikk

I dag møter innbyggerne en infodemi i form av korrekte og falske nyheter og teorier sprer seg raskt (Zarocostas, 2020). Verifisering av fakta blir vanskelig, og kunnskapsgrunnlaget hos meningsmotstandere er ikke alltid basert på kvalitetssikrede kilder. I sin ytterste konsekvens er dette en trussel mot den offentlige debatten og demokratiet.

I møte med disse utfordringene er bibliotekenes rolle å formidle kunnskap og bidra til kritisk tenkning. Folkeopplysningstanken har vært førende helt siden de første folkebiblioteksamlingene ble etablert. Fylkesbiblioteket vil prioritere tiltak som utvikler bibliotekene som kunnskapsarenaer, ikke minst ved å formidle og gjøre forskning tilgjengelig for innbyggerne.

Frivillighet

Samarbeid mellom frivillige og bibliotek har lang tradisjon i Norge. Reell samhandling fordrer deltakelse og innflytelse. Bibliotekene er en arena der frivillige ofte bidrar med arrangementer, samarbeid, eller har aktiviteter i egen regi. Frivillig arbeid i bibliotek kan berike bibliotektilbudet, men det kan diskuteres i hvor stor grad det offentlige tilbudet skal støtte seg på frivillig innsats for å gi et bredt tilbud til innbyggerne.

Bibliotekene og frivilligheten kan sammen tilrettelegge for gode og profesjonelle aktiviteter og arrangementer. På den måten kan samhandling mellom bibliotek og frivillighet gi forankring i lokalmiljøet og et utvidet bibliotektilbud.

Økonomi

Strammere kommuneøkonomi krever at bibliotekene søker prosjektmidler for å kunne gjennomføre endring og utvikling. Fylkesbiblioteket har ikke egne utviklingsmidler, men er aktive veiledere og samarbeidspartnere i utvikling av og gjennomføring av prosjektstøtte.

Bibliotekene kan søke prosjektmidler fra flere forskjellige kilder, for eksempel Nasjonalbiblioteket og Fritt ord. I tillegg har fylkeskommunen egne stimuleringsordninger som også bibliotek kan benytte seg av, dette gjelder blant annet midler til publikumsutvikling og festivalstøtte.

Pandemi og bibliotek

Bibliotekene tok, under pandemien, i bruk digitale plattformer for formidling og utlån av litteratur og dette kompenserte delvis for utilgjengelige tjenester. Det avdekket samtidig et behov for kompetanseheving for å profesjonalisere det digitale tilbudet. Fylkesbiblioteket tilpasset seg raskt ved å omprioritere og samarbeide om utvikling av digitale formidlingstiltak. Med støtte fra Nasjonalbiblioteket ble flere prosjekter for kompetanseheving gjennomført og Viken fylkeskommune bevilget ekstra midler til innkjøp av digital litteratur. Resultatet er økning av digitale utlån og mer kompetente ansatte, men det er fortsatt et behov for å satse på digital kompetanseheving. Det er også behov for mer kunnskap om digitale og hybride løsninger.

Bibliotekene har en viktig samfunnsrolle i krisetid. Gode møteplasser kan være med på å skape rom for desentralisert arbeid og utvikling. Bibliotekene er en viktig kulturinstitusjon i distriktene

og kan være gode arbeidsplasser. Bibliotekene og bibliotekarene skal nå frem til nye brukere, i bibliotekene, utenfor og ikke minst gjennom det digitale (Kulturdepartementet & Kunnskapsdepartementet, 2019). Hva slags tilgang innbyggerne har til viktige offentlige tjenester, informasjon og samfunnstjenester, og hvor viktig det er at bibliotekene holder åpent under kriser, er derfor med når fylkesbiblioteket prioriterer videre kompetanseutvikling.

5 Overordnet mål og målstruktur

5.1 Bærekraftsmålene og Viken

FNs 17 mål og 169 delmål for bærekraftig utvikling ble vedtatt i 2015, og er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030 (FN-sambandet, 2021).

FNs 17 bærekraftsmål ligger til grunn for samfunnsutviklingen i Viken. Vikens fem langsiktige utviklingsmål og seks innsatsområder for bærekraftig utvikling er tett knyttet opp mot FNs bærekraftsmål. Fylkeskommunens mål, strategier og satsinger for bibliotekutvikling bygger på alle de overordnede målene.

5.2 Fem langsiktige utviklingsmål for Viken

Natur, klima og planetens tålegrense: I 2030 er hensynet til naturen og planetens tålegrense grunnleggende for all samfunnsutvikling i Viken.

God livskvalitet og like muligheter: I 2030 lever alle mennesker i Viken verdige og meningsfulle liv. Vi har trygge arbeidsplasser og tilgang til relevant utdanning. Fylket kjennetegnes av gode, varierte boområder med levende møteplasser.

Grønn og rettferdig verdiskaping: I 2030 er Viken en nyskapende, internasjonalt konkurransedyktig og mangfoldig næringsregion som leder an i det grønne skiftet. Vi har attraktive private og offentlige arbeidsplasser, velfungerende markeder, ledende forsknings- og kompetansemiljøer og høy sysselsetting.

Omstilling og tillit: 2030 er Viken et sterkt og trygt samfunn, som kan møte både kjente og uforutsette utfordringer og endringer.

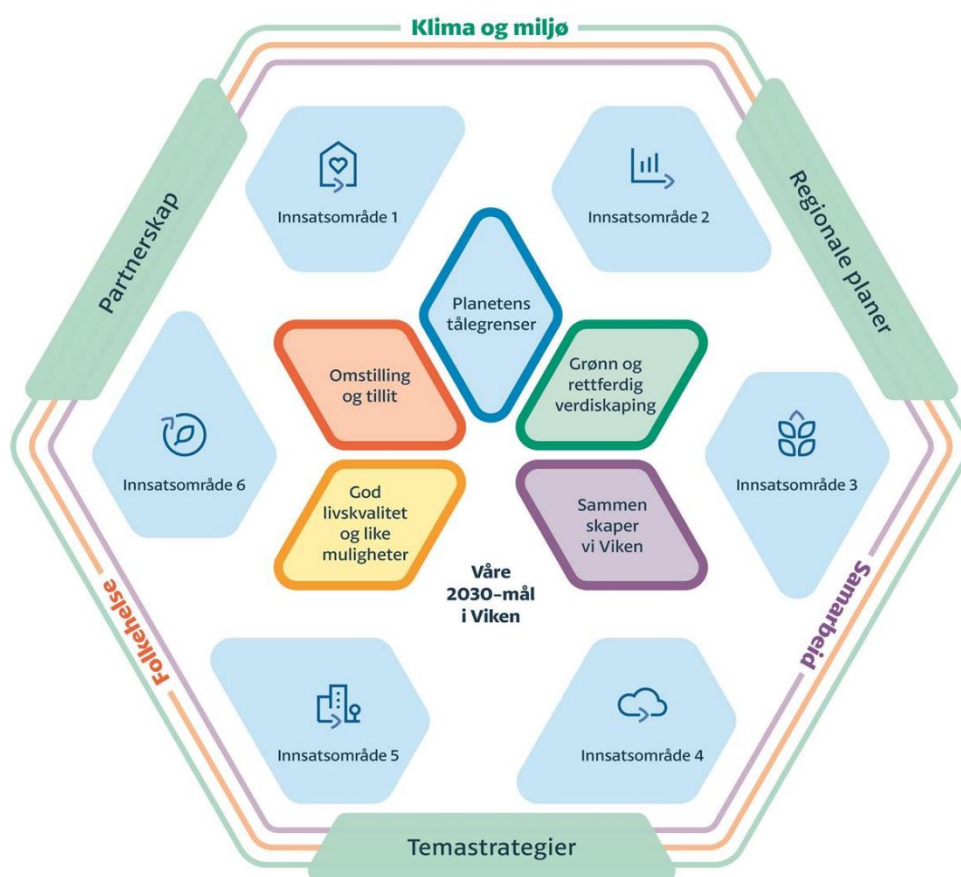
Sammen skaper vi Viken: I 2030 har vi sterk kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i Viken. Vi har sterke og forpliktende partnerskap hvor offentlige aktører, næringsliv, frivillighet, forskning og enkeltmennesker deltar. Samarbeidet foregår på tvers av geografi og forvaltningsnivåer.
(Viken fylkeskommune, 2020a)

5.3 Seks innsatsområder for bærekraftig utvikling i Viken

For å nå de fem utviklingsmålene skal innsatsen rettes mot seks innsatsområder som til sammen dekker de viktigste aspektene ved en bærekraftig utvikling. Tre av målene er spesielt aktuelle for bibliotekutviklingen i Viken:

- Bærekraftig og rettferdig økonomisk system
- Livskvalitet, velferd og like muligheter
- Helhetlig by- og stedsutvikling

Det er totalt 65 delmål fordelt på de seks innsatsområdene. Delmålene forutsetter at flere sektorer og innsatsområder jobber sammen fra ulike innfallsvinkler. I kapittel 3.3. vises delmålene fylkesbiblioteket vil støtte opp under med denne temastrategien. Gjennom målrettet bibliotekutvikling kan bibliotekene i Viken bidra til å gi alle innbyggere tilgang til å bygge kompetanse, oppleve kunst og kultur og delta i frivillighet. De åpner for god integrering og mangfold i befolkningen og bidrar til et rikt og inkluderende samfunn. Bærekraft, delingskultur, samskaping og helhetlig by og stedsutvikling er sentralt i dette arbeidet.



Illustrasjon fra Regional planstrategi (RPS) for Viken som viser forholdene mellom mål, innsatsområder og tverrgående tema (Viken fylkeskommune, 2020a, s. 20).

5.4 Nasjonale kulturpolitiske mål

Kulturpolitikken skal fremme demokrati og ytringsfrihet, og er forankret i nasjonal lovgivning og ratifisering av internasjonale konvensjoner. Norge har ratifisert UNESCOs konvensjon fra 2005 om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk. Her legges det vekt på at kulturelt mangfold er et karakteristisk kjennetegn ved menneskeheten og derfor bør verdsettes høyt og bevares til gagn for alle.

Kulturlova (2007), har som formål "å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfald av kulturuttrykk".

Folkebibliotekloven (1985) følger opp kulturlova med sine mål om allsidighet i bibliotekenes virksomhet, samtidig som loven spesifiserer det fylkeskommunale ansvaret for regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling.

5.5 Nasjonale bibliotekpolitiske mål

Nasjonal bibliotekstrategi har for strategiperioden 2020–2023 mål om å videreutvikle bibliotekene som relevante og viktige kunnskapsinstitusjoner som skal bidra til folkeopplysning og dannelse for befolkningen. Strategien har tiltak langs tre hovedlinjer som sammen skal bidra til å oppnå målet:

1. Formidling
2. Samarbeid og utvikling
3. Infrastruktur

(Kulturdepartementet & Kunnskapsdepartementet, 2019, s. 10)

Strategien peker på noen bestemte områder hvor fylkesbibliotekene spiller en særskilt rolle:

- **Digital kompetanse** - Folkebibliotekene skal gi innbyggere med lav digital kompetanse veiledning og opplæring innen grunnleggende digitale ferdigheter. I den sammenheng vil Nasjonalbiblioteket, i samarbeid med fylkesbibliotekene være en sentral aktør som et kompetanse- og ressurscenter.
- **Infrastruktur** – Nasjonalbiblioteket og fylkesbibliotekene skal, i samarbeid, arrangere seminarer og konferanser som gir kunnskap om og opplæring i bruken av nasjonale bibliotektenester.
- **Samarbeid og utvikling** - Fylkesbibliotekene og storbybibliotekene vil utvikle metoder for deling av ressurser, formidlere og formidlingsopplegg, for å heve kvaliteten på tilbudet.
- **Bindeledd** - Fylkesbibliotekene er et godt bindeledd mellom Nasjonalbiblioteket og folkebibliotekene.

Strategien påpeker at fylkesbibliotekene bidrar til kompetanseutvikling, infrastruktur, informasjonsspredning, regional nettverksbygging og bibliotekutvikling. Nasjonalbibliotekets utviklingsmidler er et viktig virkemiddel for utvikling i og av bibliotekene. Strategien er tydelig på at Nasjonalbiblioteket og fylkesbibliotekene sammen kan legge til rette for at utviklingsmidlene i større grad møter behovet for utvikling av de minste folkebibliotekene (Kulturdepartementet & Kunnskapsdepartementet, 2019)

6 Handlingsplan og tiltak

Temastrategi for bibliotekutvikling skal følges opp gjennom egne handlingsplaner gjennom planperioden. Handlingsplanene vil være toårige og samordnes med budsjett- og økonomiplanarbeidet. Her vil strategien følges opp med en konkretisering av hvordan fylkeskommunens bibliotekpolitikk skal innrettes for å nå både overordnede samfunns mål og de bibliotekpolitiske målene som følger av denne strategien. Virkemidler, ressurser og tjenester må samordnes og prioriteres, slik at de forsterker og utfyller hverandre, og på den måten bidrar til måloppnåelsen.

7 Bærekraftvurderinger

«Bibliotek = bærekraft» er en etablert påstand som begrunnes med at bibliotek er tuftet på ideen om folkeopplysning og delingsøkonomi. Bibliotekene er i seg selv bærekraftige institusjoner. En kjerneoppgave er gratis utlån av litteratur og medier basert på prinsippet om delingskultur. Gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner har flere bibliotek også utlånsordninger for fritids- og hobbyutstyr. En slik utvidelse av bibliotektilbudet er med på å bygge ned sosiale skiller og gi flere mulighet til å delta i aktiviteter, uavhengig av økonomisk bakgrunn.

Bærekraft i bibliotek er mye mer enn utlån, og bibliotekenes bidrag til sosial bærekraft er betydelig. Bibliotekene er arenaer for demokratibygging gjennom samarbeid og delingskultur. De er åpne og uavhengige møteplasser som gir innbyggerne likeverdig tilgang til kunnskap, litteratur og kultur. Gjennom god litteraturformidling og økt formidlingskompetanse vil fylkeskommunen styrke bibliotekenes bidrag til å skape bedre og flere lesere. Det er en forutsetning for samarbeid og demokratibygging i et bærekraftig samfunn. Derfor er bærekraft en av tre prioriterte satsingsområder for bibliotekutvikling i denne temastrategien og innlemmet i alle mål. Med temastrategi for bibliotekutvikling i Viken vil fylkeskommunen bidra til en helhetlig og bærekraftig utvikling av samfunnet.

Temastrategien bygger opp under følgende bærekraftsmål:

- 3 God helse og livskvalitet
- 4 God utdanning
- 5 Likestilling mellom kjønnene
- 9 Industri, innovasjon og infrastruktur
- 10 Mindre ulikhet
- 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- 12 Ansvarlig forbruk og produksjon
- 13 Stoppe klimaendringene
- 16 Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
- 17 Samarbeid for å nå målene



8 Publisering og offentliggjøring

Temastrategien publiseres på Viken.no, og Vikenfylkesbibliotek.no. I tillegg trykkes dokumentet og sendes fylkestinget og fylkesrådet. Informasjon om temastrategien sendes til relevante samarbeidspartnere.

9 Litteraturliste

- Akershus fylkeskommune. (2016). *Kulturplan for Akershus 2016-2023*. Hentet fra <https://viken.no/f/p1/ia1639a09-9efc-4f16-8d4c-e279a71aabb/kulturplan-for-akershus-2016-2023.pdf>
- Andersson, S. T., & Botnen, T. (2021). *Oppsummering av innspillsmøter : Utarbeidet av Opinion AS for Viken fylkesbibliotek*. Hentet fra https://vikenfylkesbibliotek.no/wp-content/uploads/2021/06/Rapport_oppsummering-innspillsmoter-Opinion2021.pdf
- Buskerud fylkeskommune. (2015). *Bibliotekstrategi for Buskerud 2015-2020 : Bedre liv med biblioteket - mer liv i biblioteket*. Hentet fra <https://vikenfylkesbibliotek.no/wp-content/uploads/2020/01/Bibliotekstrategi-for-Buskerud-2015-2020.pdf>
- Folkebibliotekloven. (1985). Lov om folkebibliotek (LOV-1985-12-20-108). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1985-12-20-108>
- Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning. (2021). *Kva er open forskning?* <https://www.openscience.no/apen-forskning/kva-er-open-forskning>
- Folkebibliotekene i Viken (digitale samtaler, 2021)
- Jensen, F. P., Andreas, Frønes, T. S., Kjærnsli, M., Rohatgi, A., Eriksen, A., & Narvhus, E. K. (2019). *PISA 2018 : Norske elevers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag*. Hentet fra <https://www.udir.no/contentassets/2a429fb8627c4615883bf9d884ebf16d/kortrapport-pisa-2018.pdf>
- Kommuneloven. (1992). *Lov om kommuner og fylkeskommuner* (LOV-2018-06-22-83). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-09-25-107>
- Kompetanse Norge. (2021). *Befolkningens digitale kompetanse og deltakelse: Med et ekstra blikk på seniorer og ikke-sysselsatte*. Hentet fra <https://www.kompetansenorge.no/contentassets/7ff3779ea51b49ab81cc5fdbb769aa61/befolkningens-digitale-kompetanse-og-deltakelse.pdf>
- Kulturdepartementet & Kunnskapsdepartementet. (2019). *Rom for demokrati og dannelse : Nasjonal bibliotekstrategi 2020 - 2023*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/18da5840678046c1ba74fe565f72be3d/nasjonal-biblioteksstrategi-endelig-uu.pdf>
- Kulturdepartementet. (2019). *Spillerom : Dataspillstrategi 2020-2022*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/42ac0925a3124828a2012ccb3f9e80c9/spillerom---dataspillstrategi-2020-2022.pdf>
- Kulturlova. (2007). *Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd* (LOV-2007-06-29-89). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-89>
- Meld. St. 18 (2020-2021). (2021). *Opplive, skape, dele : Kunst og kultur for, med og av barn og unge*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20202021/id2839455/>

Meld. St. 30 (2019-2020). (2019). *En innovativ offentlig sektor : Kultur, ledelse og kompetanse*.

Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/14fce122212d46668253087e6301cec9/no/pdfs/stm201920200030000dddpdfs.pdf>

Nasjonalbiblioteket. (2021). *Statistikk for folkebibliotek*. Hentet fra

<https://bibliotekutvikling.no/statistikk/forside/statistikk-for-folkebibliotek/>

Opplæringslova. (1998) *Lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/>

Roe, A. (2020). Kapittel 5 : Elevenes lesevaner og holdninger til lesing. I T. S. Frønes & F. Jensen (Red.), *Like muligheter til god leseforståelse : 20 år med lesing i PISA* (s. 107-134). Hentet fra

<https://www.idunn.no/like-muligheter-til-god-leseforstaelse/kapittel-5-elevenes-lesevaner-og-holdninger-til-lesing>

Skolebibliotek.no. (u.å.). *Informasjonskompetanse : Hva er det?*

<https://www.skolebibliotek.no/videregaende-skole/informasjonssoek-og-kildekritikk/hva-er-informasjonskompetanse-2/>

Utdannings- og forskningsdepartementet. (u.å.). *Kunnskapsløftet : Reformen i grunnskole og videregående opplæring*. Hentet fra

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/ufd/prm/2005/0081/ddd/pdfv/256458-kunnskap_bokmaal_low.pdf

Viken fylkeskommune. (2019). *Vi i Viken: Kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig framtid*.

<https://viken.no/f/p1/i4f0b8206-d207-4524-b400-9200b65ae0f9/kunnskapsgrunnlag-regional-planstrategi-viken-vi-i-viken.pdf>

Viken fylkeskommune. (2020a). *Veien til et bærekraftig Viken: Regional planstrategi 2020-2024 : Vedtatt av Viken fylkesting 18. desember 2020*. Hentet fra

<https://viken.no/tjenester/planlegging/samfunnsplanlegging/regional-planstrategi/veien-til-et-barekraftig-viken/>

Viken fylkeskommune. (2020b). *Årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024*. Hentet fra

<https://viken.no/f/p1/ie658d3ef-4632-4028-8dd0-4e6db8e748de/arsbudsjett-2021-og-okonomiplan-2021-2024-vedtatt.pdf>

Viken fylkeskommune. (2021a). *Anskaffelsesstrategi for Viken*

fylkeskommune. Retrieved from <https://viken.no/f/p1/i1d7fc9e-1ec4-4a5a-876a-d9f45864bc19/anskaffelsesstrategi.PDF>

Viken fylkeskommune. (2021b). *Digitaliseringsstrategi*

for perioden 2021 - 2024. Retrieved from <https://viken.no/f/p1/i92f75752-acc6-4ea4-866c-2f2592d1c2af/digitaliseringsstrategi-2021-2024-for-viken-fylkeskommune.PDF>

Viken fylkeskommune. (2021c). *Høringsutkast : Planprogram for regionale planer i Viken :*

Regional plan for areal og mobilitet, regional plan for kompetanse og verdiskaping og regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd. Hentet fra <https://viken.no/f/p1/i8e3b4359-863a-4ea0-8d43-9db4a7b845e8/planprogram-240621.pdf>

Viken fylkeskommune. (2021d). *Strategi for innovasjon i Viken fylkeskommune*. Hentet fra [https://viken.no/ f/p1/i008c0039-7de0-40df-84ff-8905ceeec25b/strategi-for-innovasjon-i-viken-fylkeskommune.PDF](https://viken.no/f/p1/i008c0039-7de0-40df-84ff-8905ceeec25b/strategi-for-innovasjon-i-viken-fylkeskommune.PDF)

Zarocostas, J. (2020). How to fight an infodemic. *The Lancet*, 395(10225), 676. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30461-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30461-X)

Østfold fylkeskommune. (2018). *Regionalplan kultur 2018-29*. Hentet fra [https://viken.no/ f/p1/i535fce31-a89d-48f8-9c18-adaae3cbe937/regionalplan-kultur-for-ostfold.pdf](https://viken.no/f/p1/i535fce31-a89d-48f8-9c18-adaae3cbe937/regionalplan-kultur-for-ostfold.pdf)

Viken viser vei.

Postadresse: Viken fylkeskommune,
Postboks 220, 1702 Sarpsborg
Sentralbord: 32 30 00 00
post@viken.no

viken.no

